
De Wespendief

Onderzoek naar Wespddieven in de Kempen 2005

Jacques van Kessel en Pieter Wouters

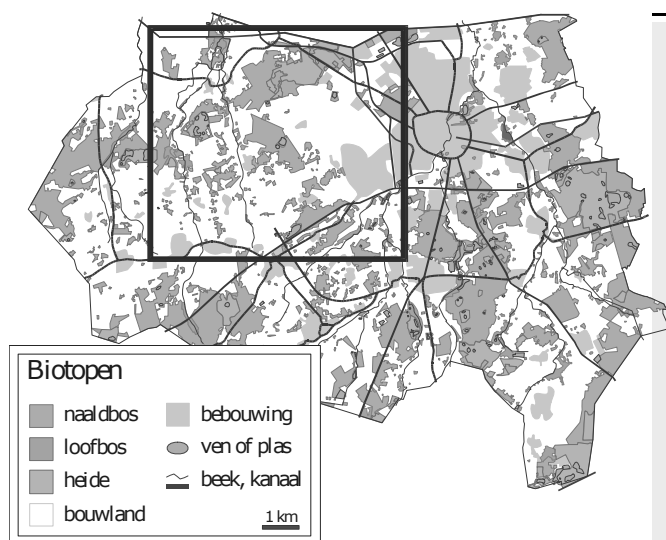
Er is ook dit jaar weer een zelfde opzet gehanteerd als in 2004. Gekozen is om in een vast omljnd kleiner gebied te blijven werken. In dit gebied gaan we ook de komende jaren weer proberen zoveel mogelijk gegevens over de Wespddief te verzamelen.

HET ONDERZOEKSGBIED

Het in 2005 onderzochte gebied is 224 km² groot en is, ruwweg, gelegen binnen de vierhoek Bladel, Veldhoven, Eindhoven-noord en Diessen (figuur 1).

Binnen dit gebied liggen enkele grotere bosgebieden zoals: Oirschotse Heide, Landgoed 's Heerenvijvers, Landgoed De Baest, Landgoed de Wielewaal, Spreuwelse Heide, Landschotse Heide, Neterselse Heide, Beerse Broek, Buikheide-Halve Mijl, Wolfhoekse Heide en Spranckbossen.

Naast deze grote bosgebieden liggen er talloze kleinere bosgebieden en bosjes in het agrarische landschap. Dit agrarische deel wordt voor het overgrote deel intensief gebruikt. De akkerbouw heeft hierin het grootste aandeel. En binnen de akkerbouw heeft de maïsteelt weer het grootste aandeel. Tenslotte wordt het gebied voor een deel doorsneden door de beekdalen van de Grote en Kleine Beerze, de Dommel, de Run en Keersop. In deze beekdalen liggen nog diverse beekbegeleidende bosjes.

METHODE

In de periode 25 juni t/m 10 juli en van 30 juli t/m 21 augustus 2005 is in het onderzoeksgebied dagelijks naar Wespddieven gekeken. Daarnaast is er ook nog een aantal losse dagen in augustus gekeken. Het kijken naar Wespddieven werd gedaan door te posten op een locatie met goed uitzicht over een bosgebied. Daar werd dan tussen de 3 en 6 uur gepost. Hierbij werd voortdurend de horizon en de lucht afgezocht op vliegende Wespddieven. Als belangrijk hulpmiddel werd daarbij steeds een of meerdere telescopen gebruikt.

Werd er op een locatie heel de dag niets gezien, dan werd er nog een dag extra gepost. Wanneer er in een bosgebied Wespddieven voorkomen, dan kun je namelijk na 2 tot 3 uur waarnemen in juli en augustus vrijwel zeker een exemplaar zien. Tijdens het veldwerk is wel gebleken dat, ook al zit je in de buurt van een nest, je soms na 3 tot 4 uur posten nog geen Wespddief hebt gezien.

PAGINA 2: JUVENIEL WESPDDIEF MET RAAT.

FIGUUR 1: LIGGING VAN HET ONDERZOEKSGBIED.

HET IN 2005 ONDERZOCHE GEBIED IS 224 KM² GROOT EN IS, RUWWEG, GELEGEN BINNEN DE VIERHOEK BLADEL, VELDHOVEN, EINDHOVEN-NOORD EN DIESSEN.

(ZIE OOK KADER OP PAGINA 6)

Ook in 2005 is er niet alleen gepost op dagen met redelijk mooi weer zonder neerslag en/of harde wind.

De waarnemingen zijn steeds nauwkeurig ingetekend op een topografische kaart (1:25.000) met de vermelding: waar komt de vogel vandaan, waar vliegt hij naar toe en is hij wel of niet prooidragend.

Indien mogelijk is er ook een tekening gemaakt van de onderkant van de vogel. Zo kan men op een waarnemingspunt vaststellen of het om hetzelfde exemplaar gaat of dat er meerdere in het spel zijn (figuur 2).

De beschreven methode is al negen jaar toegepast in het bosgebied Buikheide - Halve Mijl (500 ha). Nadeel van deze methode is wel dat je vanaf de grond niet nauwkeurig kunt zien waar een vogel vandaan komt en waar hij naar toe vliegt. Vanuit hoge posten, bijvoorbeeld een hoge boomtop, is het waarnemen en intekenen natuurlijk veel nauwkeuriger. Maar helaas, ook dit jaar is er nauwelijks 'topwerk' verricht omdat de meesten van ons hoogtevrees hebben!

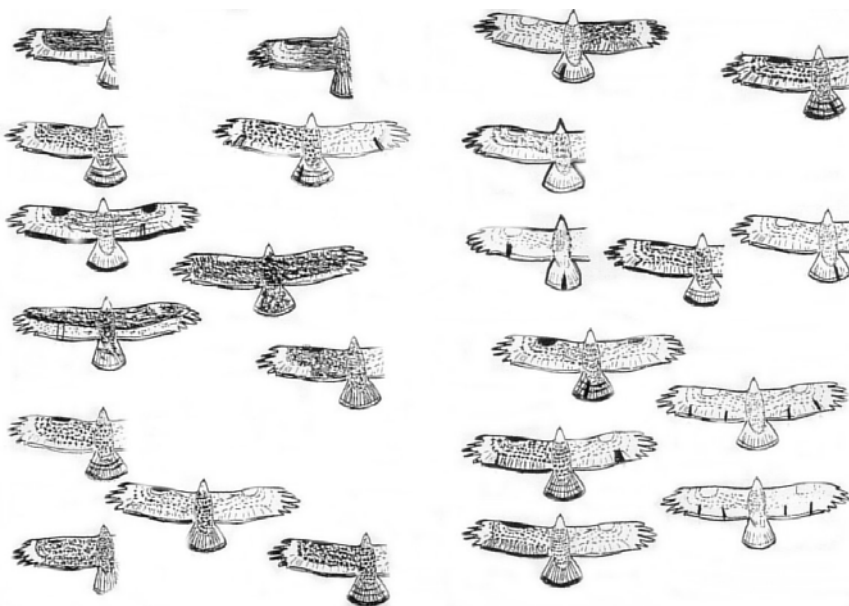
Naast het vaststellen van territoria werd er ook veel aandacht besteed aan het vinden van nesten. Dit om een beter inzicht te krijgen in de broedbiologie van de Wespenspiegelaar.

RESULTATEN

In de periode juni – augustus 2005 zijn er in totaal 11 verschillende territoria vastgesteld binnen het onderzoeksgebied (tabel 1 en figuur 3) en een geschat aantal van 12 territoria, in 2004 was dit aantal nog 9 en 12 en in 2003 was dit aantal 8 en 13. Dit is vastgesteld aan de hand van waargenomen Wespenspiegelaars of door controle van reeds bekende nestplaatsen. Binnen deze 11 territoria zijn slechts 4 nesten gevonden en deze zijn maar ten dele succesvol geweest. Dus slechts 2 nesten in ons studiegebied met elk maar 1 onvolwassen exemplaar uitgevlogen, dat is een mager resultaat. Ook werden 2 nesten gevonden waarvan jong(en) al waren uitgevlogen. Van een ander nest weten we dat het broedsel is mislukt, nest verlaten (tabel 2).

Daarnaast hebben we bij 1 andere locatie geen nest gevonden maar wel een voedselvlucht. Hieruit zou je mogen concluderen dat er nog minstens 1 nest meer is geweest, wat dus is mislukt omdat later geen voedselvluchten meer werden gezien. Een beperking in 2005 in dit grote werkgebied was net als in 2004 wel een lager aantal medewerkers die zelfstandig gebieden controleerden, hierdoor zijn een aantal gebiedjes niet of onvoldoende gecontroleerd.

FIGUUR 2: SCHETSEN VAN DE ONDERKANT VAN EEN AANTAL WESPENSPIEGELAARS.

INDIVIDUELE VELDHERKENNING VAN WESPENSPIEGELAARS.

ZO KAN MEN OP EEN WAARNEMINGSPUNT VASTSTELLEN OF HET OM HETZELFDE EXEMPLAAR GAAT OF DAT ER MEERDERE IN HET SPEL ZIJN.

SCHETSEN VAN JACQUES VAN KESSEL.

TABEL 1: ONDERZOCHE GEBIEDEN IN 2005 : AANTAL WAARGENOMEN WESPENDEIEVEN EN GESCHAT AANTAL TERRITORIA IN HET DESBETREFFENDE GEBIED.

Gebied (gemeente)	Aantal exemplaren	Aantal territoria	Geschat aantal territoria
Landschotse Heide NW (Middelbeers)	3	?	?
Landgoed de Baest (Oostelbeers)	1	1	2
Het Stuk (Diessen)	0	0	0
Beerse Broek (Netersel-Westelbeers)	5	2	2
Oirschotse Heide—s'-Heerensvijvers (Oirschot)	0	0	0
Oirschotse Heide NW (Oostelbeers)	2	1	1
Bos tussen Vessem en Middelbeers	2	1	1
Buikheide-Halve Mijl (Vessem-Veldhoven)	4	2	2
Heieinden (Hoogeloon)	3	1	1
Spreeuwelse Heide (Diessen)	0	0	0
Gemeentebossen (Eersel – Veldhoven)	3	1	1
Hocht-Dommelbeemden (Waalre)	0	?	?
Moormanlaan Knegsel - Veldhoven	1	?	?
Het Goor Lieddijk Neterselse Heide	0	0	0
Beekdal Oude Toren - Middelbeers	0	?	?
Hapert omg. Waterzuivering	>1	1	1
Molenvelden-Zandoerlese Bossen	0	?	?
Aerlese Heide (Oirschot-Eindhoven)	0	?	?
Hoogeloons Bos (Hapert)	0	?	?
Beekdal Run (Schadewijk-Stevert Steensel)	0	?	?
Omgeving Knegsel (Eersel-Hoogeloon)	0	?	?
Landgoed de Wielewaal Eindhoven	0	?	?
Vlasrootvennen (Veldhoven)	2	1	1
Totaal		11	12

FIGUUR 3: TERRITORIA EN NESTEN BINNEN HET ONDERZOEKSGBIED, ZIE KADER. OP DE KAART IS GEEN VERSCHIL GEMAAKT TUSSEN NESTVONDST EN TERRITORIUM.

©H. MUNSTERS

TABEL 2: OVERZICHT VAN DE RESULTATEN VAN DE BROEDGEVALLEN EN TERRITORIA VAN DE WESPEN-DIEF BINNEN HET ONDERZOCHE GEBIED 2005.

Gebied	Aantal eieren	Aantal jongen	Nestboom Soort	Aantal territorium
Oirschotse Heide, Middelbeers		0		X*
De Baest Middelbeers		0	Zomereik	X
Gemeentebossen Eersel-Steensel				X
Beerse Broek, Bladel		?**	Els Els	X X
Bossen Hoogeloon		1	Grove den	X
Vlasrootvennen Veldhoven				X
Buikheide zuid Oerle				X
Buikheide noord Vessem				X
Molenbroek-Spekdonken Vessem				X
Waterzuivering Hapert				X

* wel voedselvlucht(en) waargenomen

** Tot in augustus voedselvluchten.

EEN JUVENIEL WESPEN-DIEF GRAAFT EEN WESPENNEST UIT.

NIET-BROEDENDE WESPEN-DIEVEN ETEN DE RATEN TER PLEKKE LEEG, DE LEGE RATEN BLIJVEN DAN LIGGEN.

VOEDSELVLUCHTEN VAN BROEDVOGELS ZIJN IDEEAAL OM PROOIDRAGENDE WESPEN-DIEVEN NAAR HUN NEST TE VOLGEN.

© H. MUNSTERS

© W. DEEBEN

Toch moeten we elk jaar opnieuw naast de bezette nesten ook de lege nesten met enige regelmaat controleren. Sommige nesten worden gevonden in kleine percelen, dus je moet echt alles goed controleren. Door de extra nestcontroles kun je zien of ze nog onderhouden worden.

Dit is makkelijk te zien aan de verse takken die op het nest worden aangebracht.

Naast de grotere bosgebieden blijkt dat kleinere beekdalbossen in de Kempen wel in trek te zijn bij Wespddieven. Dit jaar werd een nest in een beekdal in een brede houtsingel aangetroffen. Ook in 2005 was het aantal waarnemingen van onvolwassen Wespddieven weer minimaal, zelfs in de buurt van de nestplaatsen. Het zijn zeer onopvallende vogels!

PLANNEN VOOR 2006

Het is de bedoeling om in navolging van 2005 weer hetzelfde proefgebied te onderzoeken. We moeten opnieuw gaan proberen weer zoveel mogelijk nesten op te sporen en te volgen tijdens het broedseizoen. Voor elk nest wat we vinden, willen we een zo betrouwbaar mogelijk beeld krijgen van het broedsucces. Het is daarom uitermate belangrijk om naast het vinden van nesten deze ook tijdens het broedseizoen te blijven volgen door middel van enkele vervolcontroles. Deze nestcontroles zijn noodzakelijk omdat broedsels soms mislukken. Daarnaast is het ook belangrijk om van de waargenomen vogels zoveel mogelijk een vleugeltekening of foto's te maken zodat er vastgesteld kan worden hoeveel vogels actief zijn binnen het onderzoeksgebied.

In het vijfde jaar is maar weer eens gebleken dat we niet alleen de grotere bosgebieden in de gaten moeten houden, maar dat de aandacht ook moet gaan naar kleine bosjes die in het agrarische gebied liggen. Met name die bosjes die in of tegen beekdalen aan liggen. ●

DANKWOORD

Dank aan alle mensen die waarnemingen hebben ingestuurd via ORNIS.

En vooral dank aan allen die hun medewerking aan het veldwerk hebben verleend: Peer van de Akker, Wim Deeben, Toos Deeben, Janine van Elferen, Alfonso Gil, Piet van Happen, Bert van Herk, Frans Huijbers, Bep Janssen, Robert Kastelijn, Rien Kelders, Jan Kolsters, Heine van Maar, Wilma Meurs, Chris Mulder, Lex Peeters, Mark Sloendregt, Geert Sanders, Wil de Veer, Nico Venema, Jan van de Waardenburg, Max Wouters, Piet Wuyts.

LITERATUUR

- **Bijlsma, R.G., 1997.** *Handleiding veldonderzoek roofvogels.* Vogelbescherming – Werkgroep Roofvogels Nederland. KNNV uitgeverij.

- **Kessel, J. van & Wouters P., 2001.** *Een eerste verkenning naar het voorkomen van Wespddieven in de Kempen in 2001.* De Blauwe Klauwier 27 (2): 7-11

- **Kessel, J. van & Wouters P., 2002.** *Een tweede verkenning naar het voorkomen van Wespddieven in de Kempen in 2002.* De Blauwe Klauwier 29 (1): 2-16

- **Kessel, J. van & Wouters P., 2004.** *Onderzoek naar Wespddieven in de Kempen 2003.* De Blauwe Klauwier 30 (1): 9-15

- **Kessel, J. van & Wouters P., 2005.** *Onderzoek naar Wespddieven in de Kempen 2004.* De Blauwe Klauwier 31 (1): 20-25

- **Maanen, W van, 2000.** *Reproductiestrategie van de Wespddief *Pernis apivorus* in Noord-Nederland.* Limosa 73: 81-86